

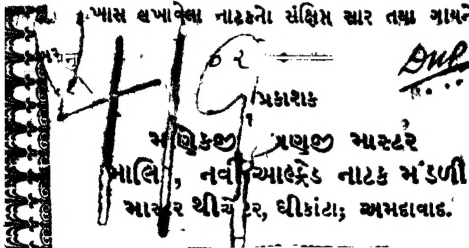
॥ ॐ तत्सत्परमात्मने नमः ॥

વીર અભિમન્યુ

નામક

પાંડિત રાધેશ્યામ કવિરત્ન પાસે

આસ લખાવેલા નાટકનો સંક્ષિપ્ત સાર તથા ગાયનો

મણિકંઠ પ્રણેતા આરટીઆરે
માલિ, નવિઆલ્ફ્રેડ નાટક મંડળી
મારુર થીયેટર, ઘીકાંટા; અમદાવાદ.

જે ચોપડી ઉપર મા. જી. આરટીઆરની સહીનો રખખર
સ્ટેપ ન મારેલો હોય તે ચોપડી ચોરીની અથવા
કાઠ ખીજે જ ઠેકાણે જપાયલી તેમ જ ગોટા-
ળાવાળી. સમજવાની છે.

વિક્રમાબ્દ ૧૯૫૬. ખ. સ. ૧૯૨૨.

મૂલ્ય ચાર આના

૯૦૩૦૨

આ ચોપડી ઇ. સ. ૧૮૬૭ ના કૉપીરાઇટ અંકટ પ્રમાણે રજિ-
સ્ટર્ડ કરાવેલી છે તેમ જ આ નાટકનો કૉપીરાઇટ લખને આ નાટક
લખવી બતાવવા તથા છપાવવા આદિના સર્વ અધિકાર નવી
આર્થિક નાટક મંડળીના માલિક સ્વાધીન રાખ્યા છે એટલામાટે
ને કૌંઠ પશુ વ્યક્તિ કિંવા કૌંઠ નાટક મંડળી મારા જે
અધિકારનો ભંગ કરશે અને કૌંઠ નાટકનો કૌંઠ
પશુ ભાગ લખવી બતાવશે અથવા છપાવે તો વ્યક્તિ અથવા
નાટક મંડળીપર તેના પોતાના નેમજો અને નિમાજે કાયદેસર
પગલાં ભરવામાં આવશે

છટ્ટી આવૃત્તિ

પ્રત ૩૦૦૦

“ ધી જૈન એડવોકેટ ” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

શાહ ચિમનલાલ ગોહળદાસે છાપી.

જેસિંગભાઈની વાડી, ધીર્ગઠા; અમદાવાદ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૩૦૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૧૧૨ સ્તંભીય

વિષય ૬૪૫૨: ૨-૪ ૪૫૨

પ્રતાપ

મહાભારતના 'દ્રોણપર્વ' માં અભિમન્યુના ચક્રવ્યૂહ વિશે કથા છે તે કથાના આધારે ગુર્જરીગિરાના મહાકવિ પ્રેમાનન્દે કાવ્યરૂપે એ કથા વર્ણવી છે. 'બૃહત્ કાવ્યદોહન' માં અભિમન્યુ જ્યારે યુદ્ધમાં જાય છે ત્યારે ઉત્તરાને મળે છે અને તેને 'ઋતુદાન' આપે છે, એમ બખવામાં આવેલું છે; પરંતુ હિન્દી કવિઓએ તે પ્રસંગે ઉત્તરાકુમારીને સંગર્ભા ચીતરી છે. રસિક પ્રેક્ષકો આગળ રજૂ થતા અમારા આ "વીર અભિમન્યુ" નાટકમાં ઉત્તર હિન્દુસ્તાનની માન્યતા પ્રમાણે ઉત્તરાકુમારીના અભિમન્યુના યુદ્ધમાં જવા પહેલાં જ સંગર્ભા હોવાનો પ્રસંગ લેવામાં આવ્યો છે, એટલા પ્રતાપસાની જરૂર જણાઇ છે; કારણ કે, આ નવી આવૃત્તિ ગુજરાતી પ્રેક્ષકવર્ગમાટે પ્રકટ થતી હોવાથી કાઇને શંકાનું કારણ રહે નહિ.

અમદાવાદ

માસ્ટર થીએટર

સુર પ્રેક્ષકોનો કૃપાકક્ષી
માણેકજી જીવજીતી માસ્ટર,
માલિક, નવી આફ્રેડ નાટક મંડળી.

પાત્ર પરિચય

—:૦:—

પુરુષ પાત્ર

ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર—વિષ્ણુવિષ્ણાત ભગવદવતાર.

યુધિષ્ઠિર—ધર્મરાજ.

ભીમ

અર્જુન

સહદેવ

નકુલ

} યુધિષ્ઠિરના ભાઈઓ.

વીર અભિમન્યુ—અર્જુનનો પુત્ર.

દુર્યોધન—કૌરવનાયક, પાંડવોનો શત્રુ.

જયદ્રથ—દુર્યોધનનો પક્ષપાતી એક યોદ્ધો.

દુઃશાસન—દુર્યોધનનો ન્હાનો ભાઈ.

મહાત્મા દ્રોણાચાર્ય—કૌરવના સેનાપાત.

શકુનિ—દુર્યોધનનો માત્રો.

કર્ણ

અચીત્થામા

} —દુર્યોધનના પક્ષપાતી.

ભગવાન્ શંકર—વિષ્ણાત દેવતા.

હારેક—શ્રીકૃષ્ણચંદ્રનો સચિવ.

રાજા બહાદુર—વિદુષક.

કરમચંદ—રાજા બહાદુરનો પાડોશી.

સ્ત્રી પાત્ર

સુભદ્રા—અર્જુનની સ્ત્રી; અભિમન્યુની માતા.

ઉત્તરા—અભિમન્યુની સ્ત્રી.

યોગમાયા—સ્ત્રીવેશમાં શ્રીકૃષ્ણચંદ્રની માયા.

મુન્દર—રાજા બહાદુરની સ્ત્રી.

એ ઉપરાંત સૂત્રધાર, નંદ, નટી, સિપાહી, સખિયો, શિયમળ્ય વગેરે વગેરે.

—:૦:—

नामना त्रयुअंकी नाटकनो प्रवेशवार दुइमाउ

રંગભૂમિ—શ્રીઆત્મા નાન્દી અને નાન્દીની સમાપ્તિ થતાં સૂત્રધાર તથા નટી આવીને નાટકનાં વસ્તુ તથા ઉદ્દેશ સમજાવી નાટકનો પ્રારંભ કરી જાય છે.

***** :o: *****

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો—પાંડવોનો બગીચો; શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર અને
 અર્જુન રથ ઉપર ચઢીને આવે છે. અર્જુન પોતાના શુર દ્રોણ-
 ચાર્ય સામે હથિયાર ઉત્તરવાની ના પાડે છે. ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ
 'ગીતા' ના જ્ઞાનનો ઉપદેશ કરી અર્જુનને સમજાવી તેની શંકાનું
 સમાધાન કરે છે અને તેને સંસારકા સાથે યુદ્ધ કરવા લઈ જાય છે.

અવેશ ૨ જો—દુર્યોધન પોતાના સેનાપતિ દ્રોણાચાર્ય માટે
એવી શ્રદ્ધા કરે છે કે તેઓ પાંડવો સાથે મળી ગયા છે એટલામાં
આચાર્ય દ્રોણ ત્યાં આવી પહોંચે છે. ફટલાક વાદવિવાદ પછી દ્રોણ
એવી પ્રતિજ્ઞા કરે છે કે ‘અકલ્યૂટ રચીને પાંડવોના એકાદ વીર
નરનો ભોગ હું લઉંશ.’

પ્રવેશ ૩ જો—મહારાજ ધર્મરાજ સુધિષ્ઠિર પોતાના બાધ-
જોને હિપદેશ આપતા બેઠા છે એટલામાં સહદેવ ખબર લાવે છે
કે દ્રોણાચાર્યે ચક્રચૂડની રચના કરેલી છે અને તેને અર્જુન સિ-
વાય કોપ પશુ તોડી શકે તેમ નથી. અર્જુન સંસમ્મોદા સાથે યુદ્ધ
કરવા સારૂ ગયેલો હોવાથી સુધિષ્ઠિર વગેરે વિમાસંજ્ઞામાં પડે છે
ત્યાં અર્જુનનો બાણાવળી પુત્ર અભિમન્યુ ચક્રચૂડને તોડી ના-
ખવાની પ્રાતઃ કરે છે એટલે સર્વની ચિન્તા ટળી જાય છે અને
આનંદ આનંદ થાય છે.

प्रवेश ४ :- अभिमान-यु युद्धमा नवा पहेला सेताली त्रिय
धर्मपत्नी उत्तराधुमारीने भगवा नमामे विचार करे छः

પ્રવેશ ૫ મો—મર્જવતી ઉત્તરાકુમારી પોતાની સખીઓ સાથે વિનોદ કરતી પતિહાનનમાં ઝાલુર થયેલી દેખાય છે. ત્યાં અભિમન્યુ આવીને યુદ્ધમાં જવામાં તેની આજ્ઞા મારે છે. એ સખીઓને ઉત્તર શોકાતુર થાય છે. તેના મનમાં અચાનક અર્ધમગ્ન કલ્પનાઓ ઉઠે છે. અભિમન્યુ તેને દિશાસો આપે છે. છેવટે ઉત્તરાકુમારી ધર્મકાર્ય મણીને અભિમન્યુને યુદ્ધમાં જવાની રજા આપે છે. એટલામાં મહારાણી સુભદ્રાદેવી આવી પહોંચે છે. તેને યુદ્ધમાં જવાની વાત જણાવવામાં આવે છે એટલે તે પણ અભિમન્યુને યુદ્ધમાં જવાનું કહે છે. અભિમન્યુ જાય છે.

પ્રવેશ ૬ કો—દરબારી રાજા બહાદુર નળનાથમાં સંબળાઈ બતાવતો આવે છે ત્યાં એક સિપાહી આવીને તેને લડાઈમાં ઉતરવાનું જણાવે છે. રાજા બહાદુર તેને વાતોમાં ઉઠાવે છે અને પોતાની સ્ત્રી પાસે ડંકાસ મારે છે.

પ્રવેશ ૭ મો—ચક્રવ્યૂહરચનાઃ ચક્રવ્યૂહના દરવાજાપર શરવીર જયદ્રથ ચોકી કરતો કેલેલો છે. અભિમન્યુના ત્યાં આવ્યા પછી તેમની વચ્ચે યુદ્ધ થાય છે. જયદ્રથને હરાવીને અભિમન્યુ વ્યૂહમાં દાખલ થાય છે અને ત્યાં પણ જીતે છે. પણ પાછળથી જનુઓ તેને દગાથી મારી નાખે છે. આકાશમાંથી અપ્સરાઓ તેના સમ ઉપર ફૂલોનો વર્ષાદ વર્ષાવે છે.

અંક પહેલો સમાપ્ત

—:—:—

અંક ૨ જો

પ્રવેશ ૧ લો—સંસમ્રોક સાથેના યુદ્ધમાં વિજય મેળવીને અર્જુન શ્રીકૃષ્ણ સાથે આવે છે. કેટલાક અમંગલ અપશકુનો જણાવાથી અર્જુન બાકુલ થાય છે. શ્રી કૃષ્ણ તેને સાન્તવન આપે છે.

પ્રવેશ ૨ જો—અભિમન્યુ રણમાંથી હજી સૂધી પાછો ન ફરેલો હોવાથી ઉત્તરાકુમારી ચિન્તાતુરભાવે પ્રવેશ કરે છે. તેની સખીઓ તેને ધીરજ ધારણ કરવાનું કહે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—રાજા બહાદુરનો મગ ઉતારવાને તેની સ્ત્રી પુરુષના પોશાકમાં આવે છે અને તેને વખાણે છે.

પ્રવેશ ૪ શ્રી—મહારાજ સુધિહિર અભિમન્યુના અઘાલ મરણનો શોક કરતા બેઠા છે. લીંગમ પ્રતિષ્ઠા કરે છે કે “એક અભિમન્યુના દેહના બદલામાં હું અઘાલું ધાતરાષ્ટ્રો (કૌરવો) નો સંહાર કરીશ”. એટલામાં અર્જુન અને શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન આવે છે. અને અભિમન્યુનું મરણ જ્યદ્રથના હાથથી થયેલું સંભળી બેઠ પામે છે. અર્જુન પ્રતિષ્ઠા કરે છે કે: “આવતી કાલે સૂર્યાસ્ત થવા પહેલાં હું જ્યદ્રથને મારીશ અને જો હું તેને સૂર્ય આથમવા પહેલાં નહિ મારી શકું તો હું પોતે ચિતામાં પડીને ભરમ થઈશ !”

પ્રવેશ ૫ શ્રી—રાજા બહાદુર પોતાની ક્ષીને કમવદ્માટે પોતાના મિત્ર કરમચંદ માર્કત પોતાના મરણના ખોટા સમાચાર મોકલાવે છે. તેની ક્ષીને આ વાત પહેલાંથી માલમ પડી ગયેલી હોવાથી તેનો પોતાનો રક્ષાસ થાય છે.

પ્રવેશ ૬ શ્રી—શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર યોગમાયાને આજ્ઞા આપે છે કે “આવતી કાલે સૂર્યને માયાના વાદળથી ઢાંકી દેવો અને ઈશ્વરો થતાં વાદળ કાઢી નાખવું.” યોગમાયા ‘જેવી જમનાયની આજ્ઞા’ કહીને જાય છે. ત્યાર પછી અર્જુન પ્રવેશ કરે છે. તેને લઈને શ્રી કૃષ્ણ કૈલાસનાથ મહાદેવનું ‘પાશુપત્ય’ નામનું બાણ લેવાસાથ કૈલાસ તરફ વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૭ શ્રી—કૈલાસમાં શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર તથા અર્જુન મહાદેવની સ્તુતિ કરે છે. મહાદેવ તેમના પર પ્રસન્ન થાય છે અને પોતાનું પાશુપત્ય તેમને આપે છે.

પ્રવેશ ૮ શ્રી—મહાદેવી સુભદ્રા પોતાના પુત્ર અભિમન્યુના મરણથી ખિન્ન થયેલાં છે. શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર આવીને તેમને આશ્વાસન આપે છે. એટલામાં ઉત્તરાકુમારી વિધવાવેશમાં કંપાત કરતી આવે છે અને સતી થવાની આજ્ઞા આગે છે. પરંતુ, તે સગર્ભા હોવાથી અને તેના ગર્ભમાં એક પ્રતાપી ભારતવીર હોવાનું શ્રી કૃષ્ણ જાણતા હોવાથી તેને સતી થતી અટકાવે છે.

અંક બીજો સમાપ્ત

અંક ૩ જો

પ્રવેશ ૧ જો—જયદ્રથનો વધ કરવાની અર્જુનની પ્રતિજ્ઞા જાણીને જયદ્રથ ગભરાય છે અને પોતાને ભયમાથી બચાવવાસાથે શસ્ત્રવીર દ્રોણાચાર્યને વિનવે છે. અંતે દયાળુ દ્રોણાચાર્ય તેને સુચિબૂદ્ધિમાં છુપાવી રાખવાસાથે લઈ જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો—લીમ અઢાણું ધાર્તરાષ્ટ્રોનો સંહાર કરીને પોતાની પ્રતિજ્ઞા પૂરી કરે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—સૂર્ય માયાના વાદળથી અસ્ત થતાં સૂધી અર્જુન પોતાની પ્રતિજ્ઞા અમાણે જયદ્રથને મારી ન શકવાથી ચિન્તામાં બળવાની તૈયારી કરે છે. દુર્યોધન તથા જયદ્રથ ત્યાં આવીને અર્જુનને અનેક પ્રકારે ચીડવે છે. એટલામાં શ્રી કૃષ્ણઅન્દ્રના ઇચ્છારાથી માયાનું વાદળ વીખરાઈ જાય છે અને હજી સૂર્યનારાયણ અસ્ત નથી થયા એવું જણાતાં અર્જુન પાશુપત્ય બાણ ચઢાવે છે અને ત્યાં જ હાજર રહેલા જયદ્રથનું શર ઉડાવી દે છે. અર્જુનની પ્રતિજ્ઞા પૂરી થાય છે. દેવવાણી સાથે વિજયપુષ્પોની વૃષ્ટિ થાય છે ! શુધિષ્ઠિર, લીમ વગેરે શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માની રત્નિ કરે છે અને નાટ્ય પ્રયોગની પૂર્ણાહુતિ થાય છે.

સમાપ્ત

ॐ तत्सत्परमात्मनेनमः

વીર અભિમન્યુ

નટ, નટી અને સૂત્રધાર— ૧

જય ગણપતિ ગણનાયકે, જય ગજવદન ગણેશ
જય ગૌરીપતિ જગપતિ, મંગલકરન મહેશ
જય જય જગદીશ કૃપાલીલ, વિશ્વમ્ભર અખિલેશ
જય જય ગુરુદેવ કૃપાયતન, ઇષ્ટદેવ હૃદયેશ
નાથ હમ શરણાગત હૈં, ઓર ચહ વર માંગત હૈં
સુદલ અપના અભિનય હો, ઓર જીવન સુખમય હો;
તુમ જગધર હો, વિશ્વમ્ભર હો, ગુણઆગર હો
નટનાગર હો સુખસાગર હો

નટ, નટી અને સૂત્રધાર— ૨

ભારતવીરોંકી યાદમેં ચહ ગાના લી રેના હૈ
પાની હી નહીં હૈ પાત્રમેં આસુઓંસે મુંહ ધોના હૈ
હુયે ધર્મવાન્ ધનવાન્ ઇસી ભારતમેં ઓર બડે. (૨)
વિદ્વાન્ ઇસી ભારતમેં

થી બલવાનોંકી ખાન ઇસી ભારતમેં;
યા સખસે ઉંચા જ્ઞાન ઇસી ભારતમેં;
અબ ઉન્હોંકે હમ સન્તાન, હુવે અજ્ઞાન,
મિટા સખ માન; ગઇ સખ આન

ਹਾਥ ! ਆਵਾਜ਼ ਐਸੇ ਉਠਾਏ,

ਸਭ ਯੋਧਾ ਐਸੇ ਯੋਧਾ ਹੋ

ਧੜਕ ਗਾਨਾ ਭੀ ਧੋਨਾ ਹੋ

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ

੩

ਹੁਮ ਭਕਤਨਕੇ ਭਕਤ ਹੁਮਾਰੇ ਅਭੂਤ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਤਿਜ਼ਾ ਹੁਮਰੀ
ਧੜਕ ਖ਼ਤ ਟਰੇ ਨ ਟਾਰੇ—ਹੁਮ ਭਕਤਨਕੇ
ਜਯ (੨) ਭੀਰ ਪ.ਏ ਭਕਤਨਪਰ, ਤਯ (੨) ਕਰਤ ਸਫਾਯੋ
ਭਗਤਕੇ ਕਾਜ ਗਰੁ.ਓ ਵਾਹਨ ਤਯ, ਨਾਂਗੇ ਪਾਧਨ ਧਾਯੋ
ਜਯ (੨) ਭੀਰ ਪ.ਏ ਭਕਤਨਪਰ, ਤਯ ਤਯ ਉਨਕੇ ਥੇਰੇ
ਦੇਖ ਭਿਯਾਰ ਭਕਤਿ ਹੀ ਕੇ ਕਾਰਨ,
ਰਥ ਛਾਂਕਤ ਹੁੰ ਤੇਰੇ—ਹੁਮ ਭਕਤਨਕੇ.

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ—

੪

ਪੰਥ ਧਰਮ ਦਸ ਈਂਦ੍ਰਿਯਾਂ ਧੜਕ ਸਰਬਤ੍ਰ ਸਮਾਨ
ਦੇਹੁ ਸਫਾ ਜ.ਓੜਪ ਹੋ, ਦੇਹੀ ਐਤਨ ਭਾਨ
ਦਸ ਪੰਥ ਮਧਯ ਐਤਨਯ ਐਕ
ਭਿਸਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਰੋਮੇਂ ਹੋ
ਜੈਸੇ ਸੂਰਜਕਾ ਗੁਮ ਟੇਜ,
ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਐਸੇ ਤਾਰੋਮੇਂ ਹੋ
ਉਸਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਸੇ ਧੜਕ ਦੇਹੁ
ਐਤਨਯੜਪ ਦਿਖਵਾਤੀ ਹੋ
ਧੜਕ ਆਪਕ ਐਸੇ ਐਤਨਯਕਵਾ
ਸਾਧਿਯਧਾਨਧ. ਕਠਵਾਤੀ ਹੋ
ਧੋਹੀ ਸਾਧਿਯਧਾਨਧ ਗੁਮ ਹੋ

ઐર વોહી દેશ તુમહારા હૈ
 ને તીન શુભોસે પરમે' હૈ,
 ઐર પંચ કૌષસે ન્યારા હૈ
 વ્યવહારમે' કર્મપ્રધાન હૈ વો
 પર વાસ્તવમે' નિઃકર્મહી હૈ
 ઉસ જગહ એક તત્ સત્ પદ હૈ
 સર્વ ખલિવનિદં પ્રલ્હ હી હૈ

વહ સખકી ગતિ જાનતા, ઉસે ન જાને કોય
 ઐર અજન્મા સદા વોહ, મરણ ન ઉસકા હોય

કટ સકતા નહીં શસ્ત્રસે વો,
 અગ્નિ જી નહીં જલા સકતી
 ઉડ સકતા નહીં હવાસે વો,
 વર્ષા જી નહીં બહા સકતી

એ જન્મ મરણ ઐર કાલ કર્મ,
 ઇન સખકા ઉસમે' લેશ નહીં;
 આનંદ આપમે' આપ હય વો,
 ઉસકો કુછ હોતા કલેશ નહીં

ઉસમે' હી ચહ નાના શરીર,
 બનતે ઐર મિટતે જાતે હૈ
 જિસ તરહ પુરાને હોને પર
 થહ વસ્ત્ર બદલતે જાતે

ઉસકી ઉસ અદ્ભુત શક્તિકો,
 નહીં જ.ડ શરીર પહિચાનતા હૈ
 વો ઇસ શરીરકી સખહી દશા,
 સર્વત્ર સખ સમય જાનતા હૈ.

વારાંગના— ૫

સજીલી સોહનિયાં આવોરી હિલમિલ ગાવોરી
પિયારી કૂલોંસી ખીલો ચંદ્ર વઢની સભામે
નાચો ગાવોરી

ખિરાલો સિંહાસન રાજાજી જુગ જુગ જીવો
સાજો ઇંદ્ર સે સીરી ધરમ રાયજી
હમેશા સુખ પાવોજી

—:૦:—

વારાંગના— ૬

હાંરે મોરા મુરલીવાલા સાજના
સુંદર મોહની લાગત નયન ખાન
જીભરા હેરે આજા મોરે હેરે-હાંરે
રામ ગરૂકે ખેઠકે, સખકા મુજરા લેત
જયસી જિનકી આકરી, વયસા ઉનકો દેત
ગોલ ગાંવકે રાજના નાગર નંદા-હાંરે મોરા

—:૦:—

લીમ— ૭

રણવીર જાઓ (૨) પ્રણવીર જાઓ (૨)
ખલવીર દલવીર, કુલવીર જાઓ (૨)
રણમે વિજય પાઓ, હર્ષાઓ હુલસાઓ,
શંકા કછુ ન લાઓ ડંકા ખળ જાઓ.

—:૦:—

અભિમન્યુ— ૮

જા ઘેરના ઘેરના ફેરના ફેર ના
કરૂં અખ યાંહી જાઉં

જાકર કરડું ધુમ સારે
 સ્થિતારોંમે સિંગ નાંઈ
 છિન, છિન, કરૂં ફલ પલ છિનમાં
 ધુમ સનનન
 મ સનનન ધુમ
 સનનન બી-ધેરના

અભિમન્યુ

૬

દેખો પ્રેમકા પંથ નિરાલા
 નયનાં થકત પ્રેમરસ પીવત ભરત ના પ્યાસ પિયાલા
 દૂધ ઉઠત હૈ મહાવેગસે, જળ લાગત હૈ જવાલા
 બેઠ જાત હૈ વાહી છિન જળ જલકા છીંટા કાલા
 કઠિન કાળકે લેદનમેં જો રહતા હૈ મતવાલા
 કમલનાલ કબહૂ ના બીંધત, વોહી ભૌંરા કાલા

ખીઓ—

૧૦

પુષ્પ સુગંધિત ફૂલ ફૂલકે, કરે વિકસિત ફુલવારીકો
 કલિયન કલિયન ભૌંરા શુન્જત ચૂમત હૈ હર ડારીકો
 ચટક ચટક કર ખિલી ચાંદની, ચોરત હૈ બિત પ્યારીકો
 ઉતરો હૈ ચહ તારામંડલ, આલીરી દેખો માતિયાક્યારીકો
 હિલમિલ આવો ગાવો ગોરી નાચો દે દે તારીકો

ઉત્તર—

૧૧

હે હરિ બીંજરી નવેયા, પાર કરો
 ધ્યાન ધરત નામ રટત લાજ રખેયા

પાંડવ જય પાવે' હર્ષાવે' તેરો ગુણ આવે',
જયકે ડંકે બાજે, સુખ સાજે હુઃખ બાજે.

ઉત્તરા તથા સખીઓ— ૧૨

એરિ રિમઝિમ-બરસત મેહ સખીરી મોહે ડર લાગે
નહીં આવે પ્રીતમ મોરે પાસ સખીરી મોહે ડર લાગે
બાહલ બરસે બિજલી ચમકે નાયત હૈ-મનમોર રે
પિયા બિન જિયા અકુલાય તિયાકો ગર્જત જબ

ધનધોર—સખીરી

પિયા પિયા કયેં રટ રહી, ચાતકનીકી ખાંત;
ધન બન જાઓ અંદ્રમા એક છુંદ હો સ્વાંત;
મોરે નયનાં બરસ રહે દોનોં તરસ રહે દોનોં જિયા

ધમરાયેરે

મેં ઠાવી કદમકી છંધ્યાં નિહુર બયો સધ્યાં કછૂ ના સોહાયેરે

ઉત્તરા તથા સખીઓ—

૧૩

મોહે પીકી ડગરિયા દિખાદો સખી
બાટ તકત મેંતો હાર ગર્ષ

બટે લોર ગયે પરસોં રણમેં,
હો રોજ બયે મોહે દર્શનમેં;
નાહીં નૈનમેં નીંદ ન કલ મનમેં,

બધ બેઠે બિઠાયે બિરહન મેં;

પર મોરે લગાકે ઉઠાદો સખી—મોહે પીકી.

બિન નીરકે મીન છયેગી નહીં,

બિન પીયકે તીય રહેગી નહીં;

જખલોં મુખચંદ્ર લખેગી નહીં,
તખલોં યે ચઢેરી છડેગી નહીં;
મેરે ચાંદકે કોઈ ઉગાદો સખી—મોઢે પીકી.

ઉત્તરો તથા સખીઓ— ૧૪

આર્યવીર તુમ તુમ ધન્ય હો, હો જગમેં પ્રજા પાલ.
ખિજ્યતિલક હો બાલ પર, અર્પુ મેં જગમાલ.
જવો ખિજ્ય જય પાવો, જવો મુદમેં જવો;
ખલવીર ઠહાવો માનતા પાવો હાં જવો.
ખેગી આવો (૨) રણભૂમિમેં શુભ બહાવો;
ખાત નિભાવો જવો, ખાંકે સિપૈયાં જવો.
લેલું બલૈયાં જવો વીર કે જૈયાં સિપૈયાં
સૈયાં જવો-જવો.

ઉત્તરો અને સખીઓ— ૧૫

જો શૂરવીર રણમેં લડને જાતે હેં
વો મનમેં માયા મોહ નહીં લાતે હેં
યહ રણભૂમી હય ચૈસર લગ્ની ચૈડી
ચોધાઓંકો હેં કોધ વહી હેં કોડી
શઓંકી ગોટેં કાલી પીલી ઘોલી
જો ફિરતી હેં ઘર ઘર પર ઠોડી ઠાડી
જખ રંગ જાતે હેં તખ હી વિજ્ય પાતે હેં-વો મનમેં.
ઈસ દુનિયામેં વો હેં સમ્યા મહાના
જો ધારણ કરતા હ નેકીકા બાના
કર દિખલાયા વો જો કુછ મનમેં કાના
જાનક ન બૂલ કર લી અધર્મપર જાના
બ્રહ્માણ્ડ ઉન્હીંકા સુંદર મથ જાતે હેં-જો.

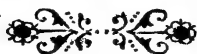
રાજા બહાદુર— ૧૬

.પ્રશામદ હી સે આદમ હય
 બ.ડી ઇસ લિયે .પ્રશામદ હય
 મહારાજને કહા એક દિન
 જૈ'ગન બ.ડા પુરા હૈ
 હમને ઝટ કહ દિયા તબી તો
 બેગુન નામ પ.ડા હય
 .પ્રશામદ સે સળ કુછ રહ હય—
 બ.ડી ઇસલિયે .પ્રશામદ હૈ
 મહારાજ કુછ દેરમેં જા઼ે
 જૈ'ગન તો અમ્છા હૈ
 હમનેલી ઝટ કહા તબી તો
 સરપર સુકુટ ધરા હૈ
 .પ્રશામદકીલી કુછ હંદ હૈ—
 બ.ડી ઇસલિયે .પ્રશામદ હૈ
 સ્વામી દિનકો રાત કહેં તો,
 હમ તારે ચમકા દેં
 યહી રાત કો દિન કહેં તો
 હમ સૂરજ બી દિખલા દેં
 પ્રશામદમેં ઇતના મદ હૈ—
 બડી ઇસલિયે પ્રશામદ હૈ

સુ'દર—

૧૭

સુકુટપર વારી વારી જાઉં નાગર નંદા
 સળ દેવનમેં કૃષ્ણ બ.ડે હૈં જ્યોં તારોમેં ચન્દા
 મોહન મોરને મોહ લિયો મન ડાર દિયો ગરે કંદા

અંક ૨ બે

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન— ૧૮

બલાઈ યુરાઈ સોચ ના બાઈ તજકે સખ કચાઈ ચલે ચલે
 ઘતિયાં તોરી જ્યત નાહીં અખ કરો ચપલતાઈ,
 જગતકી અતિયાં હૈં સપનેકી રતિયાં
 લાભ ઔર હાનિકો સમાન માનતે હૈં જાની
 બહુડો અખ છોડકે કહરાઈ

ઉત્તરા તથા સખીઓ— ૧૯

હરિ હરિયે અખ તો સન્તાપ,
 પાપી દીન મલીન દુખી મન બને ન પૂજા બા
 સુખમે' તુમહે' બિસાર દેત હૈ દુખમે' કરે
 વિલાપ-હરિ હરિયે.
 મિટે' આપકે શુભુગાયનસે જન્મ જન્મકે પાપ
 રાધે શ્યામ, દશા દીનોંકી જાન રહે પ્રભુ આપ

ઉત્તરા તથા સખીઓ— ૨૦

મેરો દરદ ન બને કોય મૈં તો પિયાકી દીવાની—
 મેરો દરદ.
 ઘાયલકી ગતિ ઘાયલ બને દુખે ન બને કોય
 સૂલી ઉપર સેજ પિયાકી કિસ બિધ મિલના હોય

ઉત્તર તથા સખીઓ— ૨૧

બિના પતિ સૂનો સખ સંસાર
 પતિ હી જાત હે પતિ હી તપ હે પાત હી હે કરતાર
 પતિ હી સે પત હે ઇસ તનકી પતિ પત સખનહાર
 જબલોં પતિ હે તબલોં પત હે બિન પતિ વિપતહ.બાર
 બાકે નેહ ચરણમેં પતિકે વહી પતિવ્રતા નાર
 એક પતિવ્રત રહે જગતમેં તો સખ બરત અસાર
 બિના પતિવ્રતકે નારીકા જીવન હે ધિક્કાર-બિના,

—:૦:—

સુન્દર—

૨૨

બોલ શ્રી કૃષ્ણ ચંદ્રકી જય
 બોલ શ્રી ધર્મરાજકી જય.
 કૌરવ હૈં સારે હઠધર્મી હોવે ઉનકી ક્ષય
 ધર્મવાન પાણ્ડુપુત્ર હૈં સખ
 કયોં કરેં કિસીકા બય—બોલ
 કૌરવકુલકા નાશ હોયગા ઇસમેં નહીં સંશય;
 પાણ્ડવ સારે હકિબક્ત હૈં
 જય પાવેંએ નિશ્ચય—બોલ

—
અંક. ૩ ને

કૃષ્ણ—

૨૩

ગાવત નામ મેરો, પુકારત મોહિ ને સુજન
 નિત મેં હું સદા, વાકો મેરો-ગાવત નામ
 જન નિર્ભય હો સોાધ સોાધ કરિ હોં સંકટ હરિ હોં
 યાહી કારણ વાહિ ટેરો-ગાવત નામ

—જાણીએ—

માયા—

૨૪

યાદ કયું પ્રભુજી કહો આપને કરી મેરી
આઘ્યા હોતેહી તુમહારી દાસી ચરણમે ખરી
હીનાનાથકે હરસકો તરસતીથી હરધડી
ખ્યાસકો જુઝકે હરી મનકી પીર મોરી હરી

ચોગમાયા—

૨૫

ઝહો ગિરધર નટવર ખ્યારે જય જય યશોદાકે દુહારે
મે સકલ વિશ્વ હૈ સહારે તુમહારે
ભક્તજનોંકે તારનહારે દુષ્ઠ ખલોંકે મારન હારે
કેસી બરણ તેરી અપાર શક્તિ ખ્યારે— ઝહો ગિરધર

૨૬

રાજાખહાદુર, સુન્દર સખી

ઈસ સકલ જગતમે કૌન હૈ જિસ્ને
સીસે હાર ન ખાઈ
મેરી સુન્દર મનહર ચીત કર મુઝે ન ચું લજ્જત
યેહ કૌન ગાંવકી રીત ભેડે તીકે પી કર બાઈ
તુમ બડે હો નિરલજ બીર, મેરી માફ કરો તકસીર
બસ છુવો ન મોરા ચીર,
ફિર ના કરૂં મૈં અયસા બાઈ

શ્રીકૃષ્ણ તથા અર્જુન— ૨૭

પ્રપુલ્હનીલપંકજપ્રપંચકાલિમપ્રભા—

વલગ્નિકણ્ઠકન્દલી રુચિપ્રબલકન્દરમ્ ।

સ્મરચ્છિદં પુરચ્છિદં ભવચ્છિદં મખચ્છિદમ્,

ગજચ્છિદાન્ધકચ્છિદં તમન્તકચ્છિદં ભજે ॥

અખર્વસર્વમંગલા કલાકદમ્બમંજરી;

રસપ્રવાહમાધુરી વિનૃમ્બણામધુવતમ્ ।

સ્મરાન્તકં પુરાન્તકં ભવાન્તકં મખાન્તકમ્,

ગજાન્તકાન્ધકાન્તકં તમન્તકાન્તકં ભજે ॥

સુભદ્રા —

૨૮

હાયરી મેં અલાગી, ગિરિ સો મોપર આન ગિરો હૈ—હાયરી
કૈસે રાખું જિયાકો, છતિયાં ભભક ગઈ, કિસ બિધ થામુંગી મેં
હિયા-હાય.

ઉત્તરો—

૨૯

દૂડી હાય મોપે બિજુરિયા મોરી દમયા
મોત નહીં આયે તન જરો જાયે
દારુણ બિપતિ પડી.

ઉત્તરો—

૩૦

જળ લાજ ગઈ તળ લાજ કહાં ?
શૃંગાર સુહાગકે સાથ ગયા, દૂડી ચીડિયનપર સાજ કહાં ?
મર ચુકી મૈં તો જીતેજી, મહારાજ નહીં તો રાજ કહાં ?
યે જીવન જીવનનાથકા હૈ અળ જીવનસે મોહિ કાજ કહાં ?

એક વખત જરૂર અજમાયશ કરશો, દેશમાં વધતા જતા
 આદીના પ્રચારને લઈ અમારા ગ્રાહકો માટે ખાસ આ ખાતું
 છે. જેમાં શુદ્ધ તથા મિશ્ર આદીનાં કપડાં તેમજ જરીતું રેશમનું
 કામતી કામ કરેલી આદીની સાડીઓ કબજા વિગેરે માલીકની
 ધોવાઈ દેખાવે નીચે ધોઈ તથા રંગી આપીયે છીએ

પુરાખખર

—૨૮૦૨—

અમોનીએ જણાવેલી મશીનરી તથા મશીન હુસ્સ
વેચીએ છીએ, તેમજ રીપેરીંગ તથા કાન્ટ્રેક્ટથી ગોઠવી
આપીએ છીએ.

ફરેક સાઇઝના સ્ટીમગેસ એન્જલ એનજીન તથા એન્જલર્સ કંઠી
સેન્ટ્રીફ્યુગલ, પંપ, હાઉસપંપ, જીન, ગ્રેસફેક્ટરીઓ તથા થંટી હબર
પોલીશીંગ પ્રલેક્ટ્રીક ડાયનેમો. મોટર તથા કંબાઇન્ડ મોટર પંપ
તથા લેકસાફ્ટીંગ પુલી પેડેસલખીડ ગનમેટલના દાગીનાઓ, ભરી
તથા ટર્ન કરી આપવામાં આવે છે, તેમજ હયુમીડીફાયર્સ, અન્ડર
માઉન્ડનોઝલ, કન્સ્ટ્રક્શન તથા રફીંગટ્રસીસ મીલ જીનમીયરીંગ પીલર્સ
ગર્ડર્સ કન્સ્ટ્રક્શનસ વિગેરે કામ ટાઇમસર સન્તોષકારક રીતે કરી
આપવામાં આવે છે.

એસ્ટીમેન્ટપ્લાન તથા, બાવ તાલ માટે નીચેના
સરનામે મળે અગર લખો, ટ્રાયલ ઓર્ડર આપી ખાત્રી કરે.

એસ. એન. બ્રધર્સ

એનજીનીયર્સ

જનરલ કોન્ટ્રેક્ટર્સ એન્ડ મેન્યુફેક્ચર્સ

એજંટ્સ;

માસ્ટર બિલ્ડિંગ, ધીકાંટારોડ, અમદાવાદ

જૂનામાં જૂની હરોસાલાયક એક જ રૂમ

ભાઉ કુંપની.

ઇલેક્ટ્રીકલ એન્જનીયર્સ

તમારા મકાન, ખંડલા, ઑફિસો વિગેરેમાં
વીજળીક ફિટિંગ કરાવતાં પહેલાં અમને મળી
ખાત્રી કરો.

લગ્નપ્રસંગ તથા એવા જ બીજા શુભ અવસરો
ઉપર સુંદર શણગારિક ઇલેક્ટ્રિક રોશનીસાથ
અમને મળો.

અમદાવાદમાં મળેલી ૩૬ મો રાષ્ટ્રીય મહા-
સભાને લગતા મંડપો; ખાદી નગર; પ્રદર્શન

તથા

આર્મ્સ્ટીસ વખતનો જાહેર ઇમારતનો ઇલે-
ક્ટ્રિક શણગાર, જે અમોએ કરેલો તે ખચીત
તમને યાદ હશે.

દરેક સાઇઝની મોટરો, ડાયનામા, મંખાઓ,
અને વીજળીને લગતો દરેક જાતનો સામાન અમારે
ત્યાંથી મળશે.

જુમ્મા મસ્જિદ સામે—અમદાવાદ.

